



JURNAL

PENTRU PERSOANELE ÎN ÎNCEPUTUL VIEȚII ȘI ÎN TOATE CLASELE

Pedagogic

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

N^o. 38.

(Anul al treilea)

București

15 Octombrie, 1858.

Compendiu: Despre Studiul astronomice — Planta *Hyoscyamus* și *Masalarica*. — Invențiunea telegrafului. —
Comunicări și întrebări.

Studiul astronomice.

Despre luna, și sateliții ei.

Luna este cunoscută în astronomie sub numele de *trabantă* și *satelit* (slăgă) a pământului, fiindcă ea este însoțită pământului în călătoria sa eternă în goliciunea universului împrejuriată soarelui. — Dar ce? Și în ce sînt stăpîniți și slăgi? Și în ce domnie o aristocrație în corpurile strălucitoare? Așa este! — Dar înainte d'ea ne oțena cu izbăta slăgă a pământului (lună), să ne zăimăm mai bine la stăpîniți ceștii, adică la planete, și o să vedem mișcarea universală a firmamentului zăimînd-se într'ună kînd foarte plăcută! Adică, mișcarea sistemului solară al nostru înfățișîndu-se ca un bală eternă neîntreruptă.

Sala de bală, kreză ea este destulă de mare, fiindcă ea cuprinde nemăsurabile spații a toată goliciunea universală; în mizlocul acesteia stă este atîrnată ună polikandru iarăși destulă de mare, frumos și strălucitor. Acest polikandru este soarele nostru. — Polikandru stă în loc, dară supă plăcerea conviviilor, se învîrtește neîntreruptă împrejuriată stă. Conviviile acesteia bală nu sînt lenine, ci sînt zăcutori înfățișabile; de sate și mii de mii de ani zăcută frăpănaosă, și totă nu se ostenească! — Dară nu prea adă kăpării pentru mlate feluri de zăcută, ci adă alesă ne zăcută din kare bestită *Goete* zăcută „kă dakă n'ară fi ne p-

mintă, trezia s' fie în paiș", acestă joacă este *caluzia* pe care-l cunoaștemă totj foarte bine.— Așa dară toate corpurile cerești joacă și valj s'zră s'vîrșitj în golișnea zăberșșăi împreșșurj soarelj.

Dară kiară corpurile cerești n'aj rșitj niči ele totă achemj favorj; fiindă k zăie joacă adevrată și valj kămă o cere etiketa znde jăkătorj sintă asociatj de o dămă, ba ink zăie joacă k 4 saă k 6 soăj; pe kăndă aljij v-lă-șșekă sîngări s'zră niči rna; între chei favorij se află pămîntulă nostrej; eă v-lășșește k dama sa *Isna* împreșșurj soarelj, adikă învîrlindă-se ka și kavalerj împreșșurj s'ză (potăișne), trașe și pe dama sa *spre* a-lă inkonșșura kă învîrlire eă. tokmaă kămă se învîrșește o dămă de valj împreșșurj kavalerșșăi (mișkare zănară), dară totă în acestă împă, v-lășșekă și Isna, aceste perekj intereșșante, v-lășșekă în marca saă a balășăi (șnașșurj zăberșșăi) împreșșurj polikandrșșăi șșlendidă (mișkare așșală împreșșurj soarelj).

Domnăul *Isniterj* joacă k 4 dame (zăni): domnăul *șpanj* se băkă k 6, dară domnăul *Satspă* netreche foarte bine, fiindă k eă joacă k 7 dame, fiindă împodobită și d'ză melă zăminosă. Ia și joacă solitară sintă osindite planetele *Merșșă*, *Bensș*, *Mapă*, și cere niči dint'înșșele (Asteroide) anșșe *Besta*, *Isno*, *Ceresă*, *Palasă*, *Așșea* șș.

Valjșșele acestorj konvii (planete) nș se șșmează înt'ză pîndă zăiă dșne a-lă kă pe la valjșșe noastrej, znde sala este șșpîntă și jăkătorj kăkă și pe nișșoarele așșora. În sala de bală a zăberșșăi nș este șșpîntoare, akolo este lokă destă, de așșea fie-kare din konvii, jăkătorj, are pe șșama și o deosebîț kărieră în kăpă nș-lă împiedikă nimeni în joacă s'ză.— Așa *Merșșă* are chea mai de aproape kărieră lîngă polikandrșș (8 milioane mile departe de la soare); dșnă *Merșșă* vine *Bensș* (14 milioane mile geografice departe de soare); pe șșmă vine *Mapă* (31 milioane mile geografice de la soare); dșnă *Mapă* rșimă măte *miă astroide* (*Besta*, *Isno*, *Ceresă*, *Palasă*, *Așșea* șș. c. l.) în nișșele deșștrj zăiă dșnă a-lă; dșnă dîșșele se află kăriera de valj a șșrșășșurj *Isniterj* (100 milioane mile geografice departe de soare) kă 4 zăni ale saă, și pîndă de valj a-lă și zăie 12 ani; dșne eă vine împodobită *Satspă* (200 milioane mile geografice departe de soare) kă toatj pomșșoașșă sa de 7 zăni și de inelă s'ză, eă face și țșă de valj în 30 dn ani; în fine, la kăriera chea mai departe joacă *șpanj*

(400 milioane mile geografice departe de soare) kă 6 zăni ale saă valj s'ză, șșrșindă în 90 de ani odată (mai departe de șșan s'a rșit în zăiele nostrej planeta Neptun). Dară la acestă bală cheresă lîșșește mășșika! Kămă se poate și bală kă valj s'zră mășșikă?— Iată și mășșika! adikă *kîntekă sferișșoră* de kare vorșșea filosofj antiči, mai kă șșamă din șșkola și *șșitarora*. Che admirabilă idee! Che fantasie vie, șșerșinte, treșșe s' fi avășșă așșea che a șșosă o asemenea idee! „Imi inkășșekă, zăie *șșitarora*, kă mă vădă în vișșă sîndă în nișșokă zăberșșăi, znde mi se înșșășșează niște kărpj țșirăntice, grozave în mășșimea loră, șșrșășșindă kă o zămină nesășșă, învîrlindă-se în kărierele loră de milioane de mile împreșșurj și kărpj çentură (soarele) atită de mare ka și toate cere a-ale kărpj cerești împreșșurj, și atită de zăminosă, inkită înfinită și șșajă este zăminaă de dîșșă și în cere mai deșștrj koleșșri. Așșeșșe șșeri cerești în nișșetata preșșemăre a loră, șșokă niște șșnete de o armonie chereșșă, niște melodj de o mășșikă șșerșăkă kare zăiă de o șșerșăpe nesășșă, de o eklašșă șșăimă toate leșșioanele akătorjloră cerești che inkonșșoară kă zămina loră eklatantă, înfinită și tronă a-lă abșșolășșă șșeberă a-lă zămi!— Șșă asemenea vișșă dăche, șșăimă, a fostă șșrșășșă mășșe filosofjloră antiči. Dară kămă o s'ză pe nișșă dăkă vom află kă kiară astronomj proșșăi din timșșurj noastrej a-lă adereșșită acestă nișșă noelikă a-lă mășșicj sferișșoră cerești! Așa a arătată astronomjă *Bode*, kă distanșșele deosebîțloră planete de la soare, sintă împășșite notăită kă o propoșșișșe matematikă asemăntătoare la așșea che se șșmează în șșala șșnetelor mășșicj *).— Nș sintem dară șșajă a admira așșeșșă antičkă çeniă kare a pre-văză kă imașșinașșeșșă sa kă 2000 de ani înainte, așșea che a rșită pe șșmă inelășșeșșă

*) Propoșșișșeșșă mășșiko-mătematikă între distanșșele planeteloră de la soare, este chea șșmătoare. Dăkă împășșimă așșeșșă distanșșe prin 2, akășși va emi șșmătoareșșă șșie propoșșișșeșșă.

Merșșă	Bensș	Pămîntul	Mapă	Isno
4;	7=(4+3);	10=(4+2. 3);	16=(4+4. 3);	28=(4+8. 3)
	Isniterj	Satspă		șșană
	52=(4+16. 3)	100=(4+32. 3)		196=(4+64. 3.)

Çine nș vede așși kă chea mai mare mișșare penetindă-se nișșele misterioase de 4 și 3 și de adășșura loră 7; așșeșșă nișșeșșă kare fikăreșșă înt'ză kăișșă atită de neșșăkășșă în toatj *Natșșă*, mai kă șșamă în natșșă organisașșiei omășși și în kășșășșă boaleloră șșe!

генераціі пелорѣ вѣтоаре? Ачелѣ ченіѣ каре а інконтрабѣ тотѣ театрѣлѣ зніверсалѣ кѣ о декорацііне де poesie ші де melodie армоніоасѣ!

Не кіндѣ ачестѣ маре валѣ зніверсалѣ се зрмеазѣ, не кіндѣ ачестѣ сервѣтоаре стрѣлѣ-чѣтоаре дезволтеазѣ о немѣрїуніѣ богѣїе де фрѣмседе ші де maestate, іналѣлѣ стѣїнѣ алѣ kasei, каре а інтокміѣ ачестѣ валѣ, а кѣрѣїа мінѣ креаторікѣ а skosѣ ін фінѣ тоате ачесте мінѣїнї, нѣ este де възѣтѣ; дарѣ претстїненї стрѣлѣчеште мѣрїмеа са, претстїненї ворвекѣ марторї неѣрѣдїїї, нентрѣ А-тотѣ-пѣтернїчїеа, інтелїгенѣа сѣпретѣ ші мїла са етернѣ!

Дѣїе че амѣ прївїтѣ імпрезнѣ кѣ імаці-паціінеа ноастрѣ сборалїкѣ ла ачестѣ валѣ чепескѣ, не інтоарчешѣ ла обїектѣлѣ артїколѣлї нострѣ де astzi, адїкѣ ла лѣна, ла ачестѣ соѣї інсепарабїлѣ алѣ кѣлѣторїлорѣ пѣмїнтѣлї нострѣ!

Чеа маї пѣтернїкѣ імпресііне дїн тоате корпѣрїле черешїї, а фѣкѣтѣ лѣна акѣпра паціі-пелорѣ антїче. Fenomenele skїмѣрїїї лѣмінеї sale а fostѣ нентрѣ ачеле пацііні ignoante каре н'аѣ кѣноскѣтѣ натрѣ корпѣрїлорѣ черешїї, о проблемѣ, о kestїіне несеплїкабїлѣ. Oamenїї ачестїа шї аѣ інкїнїтѣ кѣ соареле ка шї лѣна шї steele sїntѣ тоате лѣміноасе ін сїне, фїндѣ кѣ sїntѣ де folk. Де ачееа шї аѣ фѣкѣтѣ ін-требаре: де че рѣмїне соареле тотѣ ачееа, не кіндѣ лѣна крескїндѣ; се рѣтїнжеште, skade, се пїерде кѣ тотѣлѣ шї neste пѣїїне зїле дїн ноѣ се аратѣ ін чепѣ крескїндѣ, аної не зрїтѣ іарѣшї се мїкшорезѣ, шї аша ін тотѣ д'аѣна?— Ынде шїїїнга нѣ poate да знѣ pesnussѣ раціоналїїї асѣпра знѣї fenomenѣ, аколо аре fantasia знѣ кїмпнѣ ларѣ а prodѣче креаціінеїе sale fantastїche. Аша а fostѣ шї аїчї; ачеле пацііні fantastїche шї аѣ інкїнїтѣ кѣ лѣна este сѣпѣст а fi дїн тїмнѣ ін тїмнѣ мїнкѣтѣ де о жїранїе мон-стрѣоасѣ че се афлѣ ін чепѣ, шї дѣпѣ мїнкѣре іарѣшї о vapsѣ дїн гѣра са. Кїндѣ с'а інтїм-платѣ вр'о datѣ зн еклїпс ал лѣні, атнчї тоатѣ лѣмеа плїнѣа зїк'н'ѣ кѣ monstrѣлѣ а мїнкѣтѣ акѣшѣ лѣна нентрѣ тотѣ-даѣна. Асеменеа ідее абѣтѣтѣ н'а пѣтѣтѣ domnї мѣлѣтї тїмнѣ ін лѣме; інтелїгенѣа omeneaskѣ требїїа ін фїне сѣ рѣс-векѣтѣ, шї аша аѣ кѣноскѣтѣ не зрїтѣ кїарѣ Еңїнїенїї мї Еленїї, маї кѣ seamѣ інтрѣ чепѣ дїн зрїтѣ astronomїа Інарѣлѣ (140 n. de Xp.) кѣ

лѣна este знѣ корпѣ обскѣрѣ (інтїнекатѣ) каре, прїмїндѣ лѣмїна соарелїї, не о рѣсфрїнѣ шї атнчї ni se parѣ nosѣ, кѣ лѣна este ін сїне лѣміноасѣ; де ачееа дѣпѣ деосевїреа позїціінеї лѣмїї кѣтре соаре прекѣмѣ шї кѣтре пѣмїнтѣ, се аратѣ ла ної лѣмїна са ін дїферїте кїнѣрї. Інкїнїїї-вѣ о лампѣ (lampe) лѣміноасѣ ін касѣ; інпайнтеа лампѣї este знѣ глобѣ де металѣ маї мїкѣ де кїтѣ лампа; атнчї кїндѣ вѣ вепї пѣлѣ кѣ фаѣа кѣтре фаѣа глобѣлїї, глобѣлѣ вѣ ва стрѣ-лѣчї змплѣтѣ де лѣмїна лампѣї, ка кїндѣ глобѣлѣ інсѣшї арѣ fi fostѣ ісворѣлѣ лѣмінеї; дарѣ пѣне-дї-вѣ ін досѣлѣ глобѣлїї, атнчї нефїндѣ фаѣа са лѣмінатѣ прїн лампѣ інтоарсѣ кѣтре ної, нѣ vom vedea нїмїкѣ дїн глобѣ фїндѣ обскѣрѣ; кїндѣ вѣ вепї пѣне ін кѣрмезішѣлѣ глобѣлїї, адїкѣ astѣ-felѣ ка лїнеа vedepїї okлорѣ vostpїї sѣ formeze знѣ знрїѣ облїкѣ кѣ фаѣа стрѣлѣчїтоаре а глобѣлїї, атнчї вепї vedea нѣмаї о парте дїн фаѣа глобѣлїї стрѣлѣчїторѣ.— Totѣ ін ачестѣ кїнѣ се зрмеазѣ skїмѣрїїе лѣнеї не fie-каре лѣнѣ. Кїндѣ авем лѣнѣ-нѣозѣ, атнчї се афлѣ лѣна інтре соаре шї інтре пѣмїнтѣ ін лїнеа дреантѣ (кон-жѣнкцііне): де ачееа не аратѣ фаѣа са обскѣрѣ. Дѣпѣ шеанте зїле шї нѣоз оре, а інпайнтѣ лѣна пѣне ла а патра парте дїн карїера са (I. кѣа-дрѣтсрѣ), фѣкїндѣ акѣшѣ знѣ знрїѣ дрепѣтѣ (de 90 grade) кѣ лїнеа vedepїї ноастре кѣтре соаре; де ачееа vedemѣ атнчї о жѣмѣтате дїн фаѣа лѣні лѣмінатѣ, шї жѣмѣтате обскѣрѣ. Дѣпѣ патрѣ-супре-зече зїле шї оутѣ-супре-зече оре, а інпайнтѣ лѣна пїнѣ ла жѣмѣтате дїн карїера са; акѣшѣ дїн ноѣ се афлѣ лѣна імпрезнѣ кѣ пѣ-мїнтѣлѣ шї соареле інтр'о лїнеї дреантѣ, інсѣ лѣна фїндѣ атнчїеа кѣ фаѣа са стрѣлѣчїтѣ ін дрепѣтѣлѣ пѣмїнтѣлїї (ін onosїіііне кѣ соареле, фїндѣ пѣмїнтѣлѣ ін мїзлокѣ інтре лѣнѣ шї соаре) де ачееа vedemѣ тоатѣ фаѣа лѣнеї рѣтѣндѣ шї стрѣлѣчїтоаре. Дѣпѣ доѣ-зезї шї доѣ де зїле, а інпайнтѣ лѣна ін карїера са пїнѣ ла а треїа парте (4-леа ksadpatspѣ) адїкѣ лїнїа vedepїї лѣ-неї кѣтре ної фаче іарѣшї знѣ знрїѣ дрепѣтѣ кѣ лїнеа каре імпрезнѣ пѣмїнтѣлѣ кѣ соареле; де ачееа іарѣшї vedemѣ нѣмаї о жѣмѣтате дїн фаѣа лѣнеї стрѣлѣчїндѣ. Дарѣ peste 29 1/2 де зїле (саѣ маї бїне: 29 де зїле, 12 оре, 44 мїнсте шї 3 sekunde) а sositѣ лѣна ін конжѣнкціінеї кѣ соареле (адїкѣ соареле, лѣна шї пѣмїнтѣлѣ

afinând se într-o linie dreaptă, însă luna în mizocid) și iarăși ne vedemă nimicd din lună. Aceste 4 skimbări ale lunii se numesc fazele (phases) lunii; dară timbul și asemenea învârtiri a lunii împredăria pământului se numesc luna sinodici.

Acum o să dăm o explicație de un fenomen pentru care am văzut că aduce la o mare mirare pe mulți din oameni, deși acest fenomen este foarte comun.

De multe ori se vede luna și ziua, însă cu o lumină slabă (slab); aceasta se primează la întilă și la ală treilea kartă ală lunii; însă la întilă kfarială se vede jumătate luna de la amiază pînă seara, și kiară pînă la miezul nopții; luna stă atnchi în partea pârșitului în cer și koarnele sale piveskă ktre pârșit. Dară la ală treilea kartă se vede d'o dată jumătate luna de dimineață pînă la amiază; acum luna stă în partea anșeant a cerului și koarnele sale piveskă ktre anșș.— Poate dară să ne întrecă vine-la, ce este această sșpnație a lunii în domeniul soarelui? Ce kare luna ziua în cer?— Domnilor, ne este aici nici o sșpnație, nici o îndrșneală din partea lunii noastră ne kare o mligă totă-d'asna dăce și modest. Dară kagi vine în seamă noșiginea delikată a lunii ktre soare, și o să vă îndredim că ne poate fi în alăfelă.

Adăceți-vă aminte ce am zis mai sșș despre mișkarea lunii; sokoligi-vă vine la toate aceste împredări, și o să rșșigă că, kând este luna plină, atnchi se află în ceră tokmai în dreptul soarelui, adică între lună și soare este o distanță de 1/2 ceră (să și și arkă de 180 grade). De aceea kând soarele anșe seara, tokmai în acestă minșă pesare și luna Anoi a doa dimineață în minșă empei soarelui, se face luna nevăzută; de aceea luna plină și soarele ne potă fi văzute nici odată împresnt în ceră.— Dară kând la kartă celă d'ntilă unde luna stă în ceră denapre de soare cu 90 grade (să 1/4 parte a cerului, sntre anșș, atnchi nerpelită că kând soarele este în meridiană (la amiază) luna se află în minșă empei sale, de aceea în acea zi dănt amiază kând merșe soarele sntre anșș, să plimbă luna

în ceră sșndă-se sșș în partea pârșitului; însă avindă koarnele sale sntre pârșită fiindă că totă-d'asna koarnele lunii sntă intoapse ktre parte a cerului unde ne este soarele. În acea zi în minșă kând anșe soarele, rșșimă luna sșș în mizocidă cerului (meridiană); dară în seara acestei zile, vedemă luna pînă la miezul-nopții. Din kontra se primează fenomenele acestea la kartă celă din sntre (ală 3-lea); acum este luna denapre de soare în ceră iarăși numai cu 90 grade (să a parte parte a cerului), însă luna se află acumă mai multă sntre pârșită de kntă soarele. Așa dară la miezul nopții trekte ne a emiță luna, și kând s'a află în mizocidă cerului, iată că s'a fșktă dimineață și s'a arșită soare, de aceea pînă la amiază din ziua de astăzi, primează luna kăriera sa sntre anșș, ne kând soarele ne partea pârșiteant a cerului primează a se sși în sșș sntre meridiană; prin kmare în acea zi înainte pînă unde vedemă în ceră lună și soare, însă acumă sntă koarnele lunii intoapse sntre anșș, adică iarăși desntre partea cerului unde ne se află soarele.— Kă toate acestea ne se vede lumina slabă a lunii ziua numai kând ceră este foarte senină și ceră limede, de aceea n'avemă această suktakolă întepesantă ne fie-kare lună.— Bedeți dară că totă se primează în ceră în bntă opindială, fșră sșpnație și fșră ambigție!

Acum să vorbimă desntre doș fenomene kare sntă foarte întepesante și kiară sntă mintăoare pentru aceia ce ne mliș kaza loră; aceste fenomene sntă *întșnekaea soarelui* (ekinsă solart) și *întșnekaea lunii* (ekinsă lunart).

Dacă kăriera lunii arkă fi mersă totă într-o parte să direkție ne kăriera pământului în ekintă, atnchi treșia la fie-kare lună noș, să se întșnece soarele și la fie-kare lună plină să se întșnece luna; fiindă că la lună noș, este luna obșkărtă neș în mizocidă între pământ și între soare, prekșmă și kând este luna plină, atnchi este pământă obșkărtă neș în mizocidă între soare și între lună. prin kmare kntre pământului treșea să împedice kminarea lunii. Kă să ne se întșnece prea desă fenomenele ekinseloră ne pământului nostru;

(прекъмъ интр'адевъръ се интимилъ in toate zilele asupra planetei *Isnitepș* din cauza celorл 4 trabaute ale sale), de ащеа а интокмилъ проведиңга, ка карьера лъней съ факъ зпъ зпгилъ инсемнатъ къ еклатика (кариера пъминтлал); prin

zmare пъ се интимилъ adese ori еклинселе solare ши лънаре, fiindъ къ пъ се интимилъ adese ori ка съ stea пъминтлал, лъна ши soarele totmai интр'оlinie.

(Ва зрма)

Planta *Hyoscyamus* saș Masalariga.

Зпъ medikș filosofș а-пъме Paracelsus, а фкътлъ обсервациснеа къ май toate plantele отрвите аș кларъ ла vederea лоръ, зпъ чева жалник, интписттор саș вр'ш семпъ negръ капе адъче къ sine идея moartei. Ла планта Masalariga гъсим ачеастъ обсервацисне адевратъ; къчи пъ пъмай мпосъ неплъкълъ апої ши пата де колоареа neagrъ капе есистъ in пъ-зптрлалъ ачестеї floare, ne ziche къ ачесте plante are ши «зпъ sșletș negръ.» Adeкъ къ este о plantъ отрвитъ.



Planta Masalariga (*Hyoscyamus niger*) къ рълъчина еї.

Masalariga (*Hyoscyamus niger*, jusquiame) de капе este prezentatъ о figurъ, este о plantъ отрвитъ капе креште in локъри некспате s. e. знде е арънкалъ гъноилъ саș molosș; ea este totл-d'asna in societatea знеї але plante инкъ май отрвите de kitș dinsa; adeкъ Masra (*Datura Stramonium*) Ea inчene съ infloresкъ in лъна ллї Isnie ши ръмине inflořitъ пилъ ла toamnъ. Ла пої in Pomіnia, Masalariga съ гъsehte in toate satele лнгръ дръмъри ш. ч. л.

Ачестъ plantъ este отрвилоаре in toate пърциле еї. Adeкъ рълъчина, тръкъллъ, френза, floarea, фркътл ши semincele, toate sintlъ отрвите ши minkindle чине-ва este in периколъ de moarte. Darș semnele отрвиреї sintlъ о adop-

pire ши ne зртъ зп somn adinkș, ка mortъ, orbirea, amedeala ши лешнъри, spas-търї (convulsіoni), dъpreea de канъ foarte tare, skșiparea къ sънче ши пелъние.

Dopinga seksualъ este foarte eschitatъ prin ачестъ plantъ; d'ащеа зпї аș пъ-митъ ачестъ plantъ: planta amорълл ши съ pretinde къ интръ in композициснеа елїсирлоръ d'amоръ капе се дъ de кътре зпї капе се imацилъ къ poate чине-ва eschita amоръл prin felъrimї de vъrienї, adeкъ пъ пъмай amорълл in ченере, чї ши ventръ зпъ обектл партикъларъ. Darș kitș de teribilъ съ fie ачестъ plantъ in mina ачеллї капе пъ шtie natspa sa, atїлъ de salstapъ este in mina зпї medikș esperimentatъ ши пstemъ съ zичемъ къ *Hyoscyamus* este зпа din ачеле plante фъръ кърора штинга medicinei n'аръ пстеа esista. Къчи зпъ екстрактъ de foi de *Hyoscyamus* datъ in dose (къtime) micї, este зп mare pemedș а potoli dъpree, а linіnti tșsea ши а prodъche зпъ somnș odіхnitоръ; апої зплъ in капе s'a fertș semiңга de *Hyoscyamus* dъ о алїfie прецїоасъ in kontra инфламацинеї ne din афаръ. Darș рълъчина ачестеї plante n'аș кте-затл инкъ а о интревъиңга, аша de отрвитъ este. Kindъ de neurtiңгъ s'a отрвитл чинева къ *Hyoscyamus*, челъ d'интїл лъкръ este о върспъръ.

apoi pe zpmz sz dz kz folosz bztzpa de ouetš. mimosz de ouetš, ši frekztzpa pzrlorš kz ouetš ш. ч. л.

Eatz znš esemplz kz znš lzkrz kapo este o otravz in mīna znšī ignorantš, este saistapš in mīna znšī invzdatš; darš astu se intīmnlz nš pzmaī kz Masalariča ši kz mšlto lzkrzpi in lzme. Sekretzłš ačestšī mirakolš, este kłtimea;

o kłtime mape este o otravz, pe kīndš o kłtime mīkz este saistapie. Aša ši o kłtime mīkz de ambīdīone ši eroismš la četzdenī, este saistapš pentz statš fīndš kz imnšne la fanto mari, darš o mape kłtzīme d'acheastz Mesalariča moratz, devīne o otravz przłzditoapre pentz statš. Eatz če lekūīone ne dz Mosalariča!

Інвенціѡнеа телеграфълѡї.

(Жрмаре)

»Iste ka o rīndīpe» este o espresīone veke, introvzīngatz a face o komparacīone pentz īzueala znšī lzkrz. Darš strzmonīī postpīī nš 'mī-aš īmagīnatš kz va venī zn līmnš kīndš īntp'adevzrš īdeīle noastro *īntp'o kłīns* vorš zbzpa neste sste de mīle ūeografīche, neste mznūī mī pīzpi marī, keapš neste mapo ši kz znš omš stīndš in Konstantīnopolš ši atz in Londonš. vorš nstea kopeszndō znłš kz atzłš īntokmaī ka doī oamēnī kapo vorzessz stīndš znłš līngz atzłš; astš-felīš do īsto mērgz ši vīnš pesnzsvrīle lorš.

Telegrafzłš elektrīkš a prodksz ačestš mirakolš. Kzčī pentz ačestš telegrafzłš, snacīzłš nš e nīmīkš; o depēnz telegrafīkz poate sz ačznzłz alīš do īsto strzbtīndš znš snacīz de 100 de mīle ūeografīche, īntokmaī ka kīndš arš strzbate pzmaī zēche mīle. Įstemš kz drent kzbīntš sz zīchemš kz, nzmīntzłš postz e pzeamīkš pentz dezvolapre lzkrzpei telegrafzłš elektrīkš; kzčī perīferīca (okolzłš) nzmīntš lzī adēkz 5400 mīle ūeografīche este pentz o depēnz elektrīkz znš snacīz alīš de mīkš, in kīlš nš tpeche nīčī a zēche parte a znēī sekunde mī ačestš snacīz e strzbtatš. Darš dakz arš mēpze znš telz telegrafīkš de la nzmīntzłš nīnz la lzntz, atznčī depēnz telegrafīkz arš strzbtēa ačestš snacīz (de 50000 mīle ūeografīche) *īntp'o sekunde* (a māī-zēche parte a znšī mīnštš mī $\frac{1}{3600}$ parte a znēī ore). Darš dakz arš esīsta o komunikacīone telegrafīkz de la nzmīntš nīnz la soape, atznčī o depēnz arš fī ačznssz la soape 8 $\frac{3}{4}$ mīnste dšne plakapea eī de la nzmīntš, de ši snacīzłš īntpe nzmīntš ši soape este 20 mīlīoane mīle ūeografīche.

Akzłš poate čīne-va sz fakz o komparacīone īntpe īzueala telegrafzłš elektrīkš ši o lokomotīvz de vaporz ne dpmš de ferš, kapo mēpze ši eł kz o īzuealz estzordīnarz; kzčī o lokomotīvz de vaporz ne znš dpmš de ferš arš anea tpezīngz de 400 de anī zmlīndš noīnčetatš zīoa ši noantea, snpe a nstea strzbate snacīzłš īntpe nzmīntš ši soape!

Darš kamš este fzktš ačestš telegrafzłš elektrīkš, ačestš mirakolš lzł lzmeī moderne?

Eatz kamš! Darš māī nainte tpezze sz vorpīmš čeva desupe znēle nočīznī fīzīche kapo se raportz la īzuelepeea fenomenelorš elektrīche.

Kīndš lzłmš o plakz (bzkatz) de dīnkš mī o alz plakz de aramz, le nznem ne amīndōz īntp'znš vasz de porzellanš plīnš kz apz in kapo s'a nssz čeva nītrīolš, nšīndš ačeste doz plakō astš-felīš in kīlš nš se atīngš znā pe alā apōī īmpreznīndš amīndōz plāčelo sss pīntp'zn telz (saš o sīpmz) de ferš īnkonzīpatš kz mztase, atznčī o sz avemš znš lanūz galvanīkš mī in telz saš sīpmz va īnčene a so arzta fenomene elektrīche, saš kamš se espīmz fīzīkz, in telz va īnčene a kēpze znš pīš elektrīkš; kīndš īndoīmš ačestš telz in forma znēī līnī snīpalo mī īnkonzīpzmš kz dīnsz zn ferš moale, atznčī ferzłš īndatz va devenī znš marnetš; apōī fīīndš kz marnetzłš are pīoprietatea kz atrāpe ferz, de ačēca kīndš vomš nšne līngz ačestš ferš devenītš marnetš, znš alš ferš sīmulz, ačestš ferš dšne zpmz va fī atrasz de kłtpe ferz devenītš marnetš. Darš kīndš pīzłš elektrīkš īnčeteazł a kēpze in telz, atznčī ferzłš īnčeteazł a fī marnetš ši čelz-lalš ferš pzmaī e atrasz!

кѣтре дѣнсаѣ. Дакъ вомѣ нѣне мѣнрѣ фервѣлѣ аѣ доilea знѣ клопоцелѣ de металѣ, астѣ-фелѣ кѣ кѣндѣ еѣ ва fi атрасѣ кѣтре фервѣлѣ d'intѣиѣ (devenitѣ magnetѣ) ва ловѣ не клопоцелѣ ши ва скоате знѣ сѣнетѣ; кѣндѣ рѣвлѣ електрѣкѣ ва ста in телѣ, атнчѣ фервѣлѣ inчетѣндѣ а fi magnetѣ, нѣчѣ фервѣлѣ челѣ-алѣ нѣ ва маѣ fi атрасѣ. прѣн зрмаре нѣмаѣ ва ловѣ не клопоцелѣ. Дарѣ ачестѣ телѣ поате сѣ fie кѣтѣ de лѣнрѣ, in моментѣ кѣндѣ амѣндоз кѣпѣтѣиле сале ворѣ атѣнцѣ не плакѣ de дѣнкѣ ши de араптѣ, фервѣлѣ ва ловѣ не клопоцелѣ ши ва скоате аколо знѣ сѣнетѣ, ши кѣндѣ знѣвлѣ дѣнтре кѣпѣтѣиле телѣвлѣ нѣ ворѣ ажнѣце не знѣвлѣ d'ачестѣ доз плаче, клопоцелѣвлѣ нѣ ва сѣна. Аша дарѣ е invederatѣ кѣ este in мѣна поастрѣ а фаче кѣндѣ вомѣ воѣ кѣ клопоцелѣвлѣ сѣ сѣне маѣ adese опѣ саѣ маѣ парѣ. Еарѣ este invederatѣ кѣ дакѣ телѣвлѣ е foapte лѣврѣ, s. e. de ла Бѣкѣрешѣ ла Краѣова ши амѣ комвенѣтѣ кѣ знѣ амѣкѣ кѣ кѣндѣ ва азѣ нѣмаѣ знѣ сѣнетѣ de клопоцелѣ сѣ шѣте кѣ insemneazѣ А;—кѣндѣ ва азѣ доз зрѣвлѣ дѣне алѣ, ва insemna В, дарѣ треѣ insemneazѣ С ш. ч. л. Este invederatѣ кѣ нѣтемѣ сѣ insemnѣтѣмѣ знѣ алфавѣтѣ inтрегѣ прѣн нѣмѣрѣвлѣ ши модѣвлѣ ренетацѣиѣ сѣнетелорѣ клопоцелѣвлѣ. Аша дарѣ in моментѣвлѣ кеарѣ кѣндѣ воѣвѣ апропѣ саѣ депѣрта телѣвлѣ галванѣкѣ de амѣндоз плачеле а батерѣи галванѣче, in ачестѣ моментѣ амѣкѣвлѣ меѣ in Краѣова ва шѣа че амѣ врѣтѣ сѣтѣ комѣнѣкѣ.

Дѣне че аѣ deskoperitѣ ачестѣ мѣзлокѣ нѣозѣ ши inѣенѣосѣ шпре а'шѣ комѣнѣка исте знѣвлѣ алѣтѣиа идеѣле сале neste знѣ снацѣиѣ маре, атнчѣ аѣ ренпласатѣ клопоцелѣ прѣнтр'алте апарате каре аѣ пермѣсѣ кѣ bestea телеграфѣкѣ сѣ ажнѣнрѣ инкѣ маѣ исте ши маѣ лѣмпѣде ши in локѣвлѣ клопоцелѣвлѣ с'а inтродосѣ знѣ арѣтѣторѣ каре сѣнгрѣ скрѣе не о хѣртѣе семнѣле алфавѣтѣвлѣ телеграфѣкѣ. Ши ачестѣ дѣне зрѣмѣ методѣ este inтревѣнцатѣ in стацѣиѣ телеграфѣче акѣмѣ in Езропа ши Амерѣка.

Дарѣ кѣтѣ de маре este inлѣвѣнцѣа metodeѣ фѣлтѣрѣѣ ши лѣкрѣрѣѣ телеграфѣвлѣ ашпра ѣцѣелѣ sosipeѣ депешѣ, араѣтѣ фанта зрѣмѣтоаре. S'а фѣкѣтѣ ла Бѣена знѣ esperimentѣ а комѣнѣка о beste ла Schoenbrun, знѣ локѣ департе de Бѣена нѣмаѣ кале de о жѣмѣтѣте мѣлѣ, прѣн доз телѣрѣ телеграфѣче; знѣвлѣ меprѣндѣ дрѣнтѣ de ла Бѣена

ла Schoenbrun, ши алѣвлѣ меprѣндѣ прѣтѣ Бѣена Краковѣа, Леополѣ, Сѣсѣеа ши Пешта; прѣн зрмаре конpѣнцѣндѣ знѣ снацѣиѣ de сѣте de мѣле деографѣче, ши s'а inкpѣдѣнцатѣ кѣ прѣн амѣндоз дрѣмѣрѣ телеграфѣче, bestea а sositѣ ла Schoenbrun inтр'ачелашѣ моментѣ. S'а апробатѣ дарѣ прѣн ачестѣ esperimentѣ, ачѣеа че амѣ зѣсѣ маѣ sssѣ: кѣ pentрѣ телеграфѣвлѣ електрѣкѣ снацѣиѣвлѣ нѣ fѣrspeazѣ нѣмѣкѣ, паркѣ нѣчѣ нѣ esistѣ. Дар казѣа de че прѣимѣм s. e. аѣчѣ in Бѣкѣрешѣ о beste маѣ исте de ла Бѣена de кѣтѣ de ла Парѣсѣ саѣ. London este, кѣ кѣ крѣш'ереа снацѣиѣвлѣ ши а нѣмѣрѣвлѣ стацѣиѣлорѣ телеграфѣче, крѣскѣ ши inнѣдекрѣрѣле ши inтѣрпѣрѣле каре sѣfere trѣmetepea депешелорѣ ла опѣ-че стацѣиѣ телеграфѣкѣ.

Metodele телеграфѣче inтревѣнцѣате акѣмѣ sѣнтѣ астѣ-фелѣ кѣ семнеле телеграфѣвлѣ se скрѣе de sѣнешѣ не о панглѣкѣ de хѣртѣе. Ачестѣ семнѣ inппѣнескѣ локѣвлѣ алфавѣтѣвлѣ (аша s. e. insemneazѣ семнѣвлѣ — а; — б; — d; .e; ... m; .. n). Este пробавѣвлѣ кѣ in вѣиторѣ вѣрозрѣле телеграфѣче ворѣ вѣнде нѣвлѣкѣвлѣ панглѣче de хѣртѣе лѣнѣате ши о мѣкѣ inтсрѣкѣцѣне кѣмѣ трѣбѣе чѣне-ва сѣ inгѣзрѣаскѣ не ачѣастѣ панглѣкѣ нѣште гѣзрѣ ши лѣнѣиѣ каре insemneazѣ дѣfepѣтеле лѣтере але алфавѣтѣвлѣ. О дешѣмѣ телеграфѣкѣ скрѣисе астѣ-фелѣ, ва чѣре пенѣрѣ esnedipea еѣ а зѣчѣеа парте din тѣмѣнѣ ка акѣмѣ, прѣн зрмаре ши кѣстѣрѣле esnediereѣ депешелорѣ ва fi мѣвлѣ маѣ скѣзѣсте de кѣтѣ акѣмѣ.

In панопѣтѣвлѣ исторѣеѣ телеграфѣвлѣ електрѣкѣ, обсерѣвѣтѣмѣ чѣле зрѣмѣтоаре. Fѣзѣчѣиѣ германѣ Gaus ши Veber, а fostѣ чеѣ d'intѣиѣиѣ каре аѣ констрѣатѣ мѣчѣ апарате de телеграфѣиѣ електрѣчѣиѣ кеарѣ in анѣлѣ 1833; патрѣ ани маѣ не зрѣмѣ, аѣ фѣкѣтѣ Steinheil in Monax знѣ телеграфѣ електрѣкѣ не о дѣмѣнсѣиѣе маѣ маре. Дарѣ Англѣзѣиѣ ши Американѣиѣ аѣ desvolatѣтѣ маѣ не зрѣмѣ ачестѣ sistemѣ маѣ вѣне нѣнѣ ла stapea sa перфектѣ d'акѣмѣ.

Нѣмеле лѣѣ Coocke, Wheatstone, Brin, Brett ши Morse sѣнтѣ немѣрѣпѣтоаре in ачѣастѣ прѣвѣнцѣ. Дарѣ телеграфѣиѣ електрѣчѣиѣ in дѣмѣнсѣиѣнѣ foapte марѣ, аѣ fostѣ inтѣокѣмѣиѣ inтѣиашѣ датѣ in Англѣеа ши Норѣдѣвлѣ Американѣеѣ, не зрѣмѣ аѣ fostѣ inтродушѣ ши in Германѣа. Акѣмѣ нѣ е нѣчѣ о цѣрѣ чѣвѣлѣзатѣ саѣ semѣчѣвѣлѣзатѣ in Езропа каре

n'are liniile sale telegrafice mi s'a arătată că
celtelele înființării mi interzicerele telegrafice
sunt foarte mici în raport cu folosul mi
care venituri care statul poate să tragă din
trănsă.

De la înființarea celor d'intrîi telegrafice
nu s'au făcută progrese mi îmbunătățiri
marți în această ramură modernă a științelor
fizice. La învenții s'a întinsă lucrarea telegrafice
telegrafice numai la o întindere de 40 sau 50
mii geografice; această mărime numai există
acum; prin telegrafice d'acum, prin electrice
lucrarele neîntreprinse la o întindere de sute de
mii geografice; ba încă în zilele noastre să
închisă d'a usă o sursă electrică sau oceanic
Atlantică între Anglia și America care
lucrare la o întindere de aproape 1000 mii
geografice sau mai; de mi dăruzi s'a arătată
oapere—care construcție în lucrare acestă tele-
grafice subatlantică, sistemă însă încredințată că
peste puțin se va ridica mi greutatea care a
produsă această invenție.

O mare descoperire în raportul telegra-
fică electrică care s'a făcută în anul trecut
este că, nu singur tele electrică este în stare
a transporta d'o dată tot denumirea provenindă
de tot lucrul diferite, fără să fie vre'o construc-
ție întru amândouă denumirea.

Dacă nu numai pentru dențării marți, ci
și care pentru oare, invenția telegrafice
s'a arătată d'ună mare folos. În privința
aceasta a dată oare Berlină și exemplă

frumos. Acolo între patru—zece de mii
de oare există o comunicație telegra-
fică, apoi încă s'aprinde focă mără la pînă
cele mai dențării oare oare, în-
tr'ună momentă toate cele—alte mii
pomierii lor să grăvescă mi mără să slință
focă! Acestă exemplu ară să bine să se imite
și în capitala noastră.

Ună altă folosă a arătată comunicația
telegrafică în singură oare în raportul re-
gularității ceasornicilor. Încă o sursă tele-
grafică este în comunicație patru—zece și
care o sursă de miferitate de ceasornice și
că are, atunci toate ară exact timpă nu la un
minută mi care o secundă, apoi este învederată
că este ună mare folosă pentru ună oare că
toate ceasornicile noastre să fie asă—felă re-
gulate.

În anul trecut a făcută ună preotă kato-
lică în Italia invenția, că prin telegrafice
electrice poate ține—ba nu numai să trimite
scrisoare ci și care pottele și să ori—ce
imagini să telegrafice (iskritura). Amă dară
în viitoră omă năce trimite amicaloră noutrii
nu numai nestea desuă existința noastră, ci și
pottele noastre drentă svenită.

Estă ce persuectivă mare mi frumosă in-
venția; estă că telegrafice electrică este mi ea
destinată a scrie odată marea, ca mi inven-
ția telegrafice.

Komunikacijni inženjere miči.

Este cunoscută că, kînd întră ține—ba în grădă
kailor, simte o oare penetrantă foarte nelăcăz;
asta provine de gazele amoniacă care se desoat
de gazele kailoră (ca și a țărăna animalelor și
care a omă); acestă gază produce de multe ori
inflamația omă și care tse la kail. Sare
a prezerva kai d'acest răz, cel mai bun lucru este d'a
aerisi din timp în timp grădă și d'a vîrsa din timp
în timpă kăyimi miči de vitriolă (acidă sulfurică)
în grădă de gazele ce se află acolo; această trebe
să se țreze și la kșarea vailoră. Proprietarilă

na are ună folosă indoiță; ne d'o parte va țstira
animalele sale de boare și grădă și d'ună
mărosă nelăcăz; apoi mi gazele va avea ună
prez mai mare pentru țgrărea kîmă; kăci acidă
sulfică țare și țstrează gaze amoniacă în gazele
ca să nu soare în aer și să nu se țere; apoi
acestă gază este prințipală celă mai țternică în
gazele pentru țgrărea kîmă. Ține are țm-
bătoare aproape de kăz, țar să țarne acolo
în țroanță din timpă în timpă țeva vitriolă (care nu
este șămă); această va țstingă ori—ce măros țrită.

Țințrită în Ținografia Kolejicilă Sf. Sava.